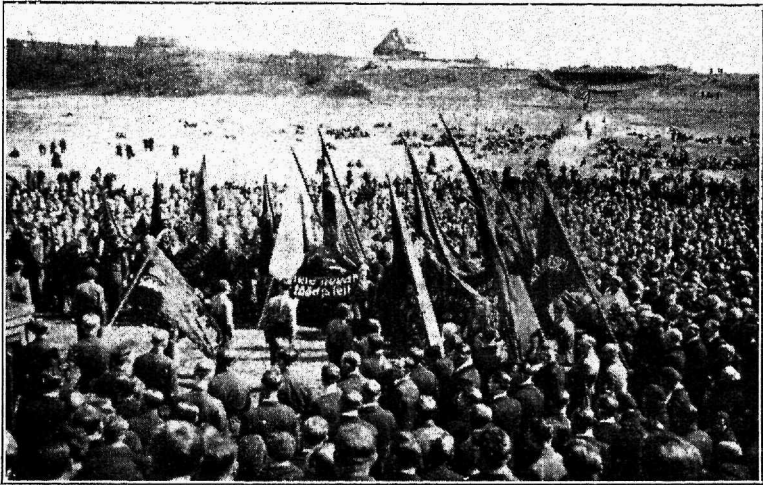

KÕIGI MADE TÖOLISED ÜHINEGE

RÜNNAK

NOORSOTSIALISTLIK AJAKIRI

NOORVALVURITE LAUL

*Punane me lipp on eel,
lippu kannab kindel käsi.
Ruttamast ei meie väsi.
Julge jalg ja kindel käsi.
Käime tuleviku teel!*

*Meie jalad, kehad, pääd
võitlusmarsiks arenevad.
Käes on töölisklassi kevad.
Meie rühmast arenevad
töölisklassi võiduväed.*

*Üks meil süda, üks meil meel,
üks meil kindel võitlustahe.
Tulgu vastu kuulirahe,
töölisklassi jõud on vahe.
Hulki liitub, liitub veel!*

*Noorus esirinda läüb,
kindlustab ja rajab rada.
Meid ei kohuta mustsada,
meil on võitlus lõpetada,
mida kohus ette säeb.*

*Punane me lipp on eel,
töölisvägi võitu sammub.
Lahingut me oodand ammu.
Murdma vägivalla rammu
lääme tuleviku teel!*

ERNI HIIR

HOMMIKUL

*Kui hõõgub lipp koit lehvib öös
nii tähistavalt päeva sihil,
kui värvides meid uueks tööks
ju kiirtepid me südant pihib!*

*Me unes nagu ringi tammund,
nüüd hingelt variseb oõtahm
ning hommikusse suundub samm,
rind elustavat õhku ahmib.*

*Veel pool meist öös, kuid pool on valges,
meid edas' kisub vererütm,
on kastepihud all me jalge
ju päike helendama kütnud!*

*Töörästu hoides tõusvad käed
taas tervituseks päeva poole,
me ees on kohustuste mäed,
neist läbi tee me õhtuks loome!*

EDASI! EI SAMMUGI TAGASI!

Ei ole ainult rahvusvaheline tööliskäikumine täis suuri probleeme, samad küsimused ootavad lahendust ka Eesti kitsais piires. Linna väikekodanliste keskkhiitide ja talupoegade samaaegne mäss kapitalismi vastu, mis on toond sootuks uued vahekorrad Kesk-Euroopasse, riivavad ka Ida-Euroopat. Kodanlus ei viivita kasutamast *omal viisil* üldist meelega ja rakendastast rahulolematust sotsialismivastaseks, demokraatiavastaseks, olemasoleva süsteemi vastu kõnelevaks, kuid ometi kapitalismi toetavaks fašismiks; Kesk-Euroopa *valitsev* fašism ei ole võind unistada ühestki kergemast võimalusest Ida-Euroopa poliitiliseks ja majanduslikuks vallutamiseks, Nõukogude Liidu vastase toetuspunkti leidmiseks, kui on fašistlikud liikumised Ida-Euroopas ja nende liikumiste eneste püüe anduda Hitleri palgasõduriteenistusse oma maa töötavate kiitide allasurumiseks. Nagu omaaegne Saksa okupatsioon tarvitas maskiks häakohtlaste maameeste palveid „korraldamiseks“ maal, nagu praegu Hitleri agendid õhutavad fašismi Taanis selle maa ühe osa vallutamiseks, niisamuti Ida-Euroopa riikide — Eesti ja Läti — fašism on otseselt Hitleri Ida-Euroopa kohalikuks agentuuriks.

Valitseva hitlerliku fašismi poputatuna nende riikide fašistlikud liikumised võivad saada pinda jalge alla nagu iga teine fašistlik liikumine: *raha* vajavad need liikumised eelkõige. Sotsialistlik tööliskäikumine, mis toetab ennast ise, on vähemate majanduslike võimalustega. Kodanline front fašistliku liikumise vastu ei taha või ei suuda võidelda. Praegune valitsus oma sotsiaalse viletsuse suurendamise poliitikaga, jättes abita töötuid, samal ajal veelgi langetades palgatöölise ostujõudu kroonilangemamisega, loob ainult suuremaid eeldusi fašismi tekkimiseks. Fašismi vastu peab võitlema töölisklass, ja töölisklass ainuüksi. See on ühiskondliku arengu paratamatus.

Eesti fašism on ennast kompromiteerinud sellega, et ta ei ole tähtsais majanduslikes ja sotsiaalpoliiti-

listes küsimustes üldse suud avand. Eesti fašism on kompromiteerinud ennast sellega, et ta tahab viia töötajad ja töötud kindralite ja ühiskonna üpardand elementide juhtimisele. Eesti fašism kompromiteerib ennast praegugi sellega, et talle on tähtis põhiasaaduse muutmine, päalegi põhiasaaduse muutmine umbes selliseks nagu oli Vene keisririigil — selle eeldusega ainult, et „*valitavaks*“ keisriks oleks endise talupoja töösik-poeg.

Eesti fašismi rahvahäletuse põhiasaadusemuutus on ainult omataoline kelmus: avaliku agitatsiooni võimaldamine fašismi hääks.

On siis loomulik, et ajal, kui fašism tahab leida enesele uusi toetajaid, kui fašism teeb lepinguid üksikute kodanluse rühmadega ja jaotab tööraha kuube tööraha ristipoomisel, töörahas võtab oma jõu kokku ja kindlustab omad positsioonid.

Soome fašismi terror on saand hinnangu rahvalt valimistulemuste näol: sel ajal, kui sotsialistlik töölisklass, sotsialistlikult teadvustatud töölisklass moodustab 40% hääletajaist, fašism ja fašismisõbralik kodanlus ainult 18%! Sel ajal, kui töölisklassil on hästi läbitöötatud *punased* keskkohad, fašismi toetajad on pillatud üle maa suure vähemiku näol. Kriisiviletsuste all kannatavad väikepõllumehed pöörduvad ära härrade „rahvalikumisest“ ja ühinevad ikka enam töömeestega.

See selgitus oli võimalik, sest sotsiaaldemokraatlik organisatsioon on hästi korraldatud, see on kogu maad haarav organisatsioon.

Tahaksime meie muud kui korraldatud, *organiseeritud* võitlust fašismi vastu, sotsialismi eest? Kui meie ei taha jääda lajutiselt alla fašismile, peame korraldama oma organisatsioonid tugevaiks, oma agitatsiooni intensiivseks.

Liikmete arvu kasvatamisele — ei ainult noorsotsialistlikus liikumises, vaid ka, ja veel enam, parteis. Sotsialistlik partei massiparteiks — ainult sellisena ta peab vastu võitluses. Kui tööst väisind vanemad selt-

Vabaduselõtotus

Naisnoorvalburid 1. mail

TERVITUS VÕITLEVALE SOOMELE

Eesti Noorsotsialistlik Liit saatis Soome vennasklassile Soome töölisklassi valimisvõidu puhul järgneva tervituse:

Saadame oma parimad õnnitlused sotsiaaldemokraatia valimisvõidu puhul. Kuna just meie maal töörahva ja eriti noorsotsialistide tähelepanu on pöördunud fašismivastasesse võitlusse, kuna meie ees on ränk ja arvatavasti pikaegne võitlus fašismi vastu ja sotsialismi eest, teie valimisvõit Soomes tähendab hoiatust ka meie maa fašistidele ning toetust töölisklassile. Oleme teadlikud, et fašismi võib lüüa ainult sel korral, kui kodanlusdemokraatia asemele süüme sotsialistliku edasitungi, võitluse sotsialismi eest kõigi jõududega.

simehed ei suuda verbida uusi aktiivseid liikmeid, võetagu see ülesanne noorsotsialistide kätte! Partei ei ole klubi ega konspiratsioon — kõik kohalikud ausad töölised liikmeiks! Noorsotsialistidel peab jätkuma aega ja energiat ka parteiusaldusmeeste töö tegemiseks, liikmete verbimiseks, sidepidamiseks liikmete vahel, agitatsiooniks organiseerumata töörahva seas! Nagu Prantsuse kodanlikes revolutsioonis, nii oma revolutsioonilises pisitöös deklareerime *Marseljeesi* sõnadega „võõrastele kohortidele“, kes tahavad lugeda säädust meie maa töörahvale:

Sõduriks saavad kõik, et teid lüüa; ja kui langebki noorsugu ees, mehe järele uus ikka mees eks siis võitluserinda veel püüa!

Praeguse momendi barikaadid on verbimistöös; meie sangariteod on pisitöös; meie sangarlikkus on püsivus, visadus, teadlikkus, aktiivsus; meie usk on sotsialism; meie kohu on fašismi ja diktatuuri vihkamine, igaühe võitlus fašismi eelduste vastu.

Ärgem oodakem, et enne pikne kärgataks: praegu oma ridade kindlustamisele, luurekäikudele, rünnakute ettevalmistamisele, jah, praegu alakem organisatsioonilise pisitöoga oma kaevikute kindlustamist, agitatsiooniga uute alade vallutamist!

Edasi! Ei sammugi tagasi!

Sotsialism pole mõeldav töölisklassi enesemääramise õiguse teostamiseta. Ta eraldub bolševismist esijoones, võib olla ka põhimõtteliselt ainult selles, et ta asetab oma sihtide esirinda töölisklassi täieliku vabaduse, oma poliitilise ja majandusliku enesemääramise õiguse järjekindla teostamise.

Kriisiajal, mil peab langema otsus, kas kriis laheneb sotsialistlike või kapitalistlike vahenditega, sotsialistid võivad valitseda ainult siis, kui neil on poliitiline jõud sotsialistliku tervendamisprogrammi teostamiseks. Pole neil seda jõudu, on ainult loomulik, et sotsialistid püürduvad kapitalismis paratamatult osakslangeva opositsiooni osaga.

Otto Leichter.

Noorvalburid 1. mai rongikäigus

OTTO BAUER

FAŠISM, DEMOKRAATIA JA SOTSIALISM

Marksismi põhiteadmine, et iga suur pööre ühiskonna majanduslikul alusel toob pöörde ka selle poliitilisse ja vaimsesse päälisehitisse, ei ole kunagi tõestatud sündmustega nii näitlikult ja lõõvalt kui viimaseil aastail. Maailmamajanduskriis, mis 1929. aastal puhkes kapitalistliku maailma üle¹⁾, on toond täieliku pöörde enamiku maade poliitilistesse vahekordadesse, riikide poliitilistesse vahekordadesse ja rahvaste vaimsesse ellu väheste aastatega. Kuski see ei

ole nähtav nii selgesti kui pöördelis Saksas riigis.

Sel ajal, kui monarhiad Kesk-Euroopas on kukutatud ja vabariigid rajatud, samal ajal revolutsioon Venemaal on läind kaugele üle kodanlike demokraatia piiride ja on kukutand sääl tõeliselt kapitalismi. Vene revolutsioon ei ole võitnud, nagu ütlevad pääliskaudsed ajalehereporterid, „kümne päevaga, mis vapustasid maailma“, vaid on võitnud kodusõjas, mis kestis ligemale kolm aastat, millal üks valge armee teise järele ründas nõukogudesüsteemi, millal on valatud verejõgesid ja kogu majanduslik elu on jäänd seisma. Revolutsioon Venemaal võis võita kolmel põhjusel: esiteks, et Vene talupojad kaitsid revolutsiooni; sest revolutsioonilise protsessi kestes nemad olid omandand härrade maa ja kaitsid revolutsiooniga oma vallutatud maad. Teiseks see võis võita, kuna Venemaa viljaka lausikmaa määratu suurust kindlustas hoolimata kolmeaastasest kodusõjast vähemasti masside hädavajaliku toitumise. Ja

¹⁾ Märgime siinjuures, et Eesti majanduskriis algas *kohalikkuna* kriisina kohe sõja lõppedes; ometi see kriis esialgu riivas ainult tööstust (Eesti eraldumiseiga Vene riigist Venemaa jaoks kohaldatud vabrikud jäid kas täiesti või osaliselt tööta). Et siis Eesti põllumajandus Kesk- ja Lääne-Euroopa turgude tõttu hakkas elama üle õitsengut, ei tekkind üldist majanduskriisi kohal. Viimane tekkis alles siis, kui Kesk-Euroopa majanduskriisi tekkides oli tõmmatud kriisi ka põllumajandus.

see võis võita kolmandaks, kuna Venemaa pinna määratu suurus, mille otsa on komistand kõik vallutajad Napoleonist Ludendorffini, oli ka ülepääsmatuks takistuseks kõigile Koltšak'i ja Denikin'i, Judeenits'i ja Wrangel'i valgeile armeedele, eeskätt aga välisvallutajale, Pilsudski Poolale, mis siis katsus pääle tungida.

Kesk-Euroopas seisund oli vastupidine.

Siin Kesk-Euroopas, nii Austrias kui Saksamaal, meil ei olnud tegemist talupoegadega, kes oluksid veel täiesti poliitiliselt organiseerumata, poliitiliselt veel täiesti indifferentsed, töölisklassiga kaasatõmmatavad revolutsioonilises protsessis, vaid oli tegemist talupoegadega, kes aastakümnete kestes oli poliitiliselt koolitatud ja organiseeritud, tööliskonna vastas tugevana, väga iseseisvana jõuna. Meil ei olnud siin määratud lausikmaad, mis pika kodusõja korral võinuks meid toita: nelja aastase sõja järele kõik laod olid tühjad, maal polnud leiba, liha, rasva, süsi, tooraineid, ja seda kõike meie ei võind saada kelleltki teiselt kui kapitalistlikelt võitjariikidelt, kelle abita meie ei võinuks elada paari nädalatki. Sellega olime neist täiesti sõltuvad. Kolmandaks meie ei olnud kaitstud ruumisurusega võõraste vallutajate vastu. Nelja-aastase sõja järel olime täiesti kaitsetud kapitalistlike võitjate sõjalise ülevõimu vastu. Iga kodusõda siin tähendanuks, et lühikese ajaga võitvad kindralid otsustanuksid diktaatoritena.²⁾

Selles oli suur lahkuminek. Seepärast Kesk-Euroopa revolutsioonid ei võind tormata välja kodanlise demokraatia raamat. Seepärast need ei võinud surmata kapitalismi. Seepärast kapitalism jäi püsima neis vabariikides, seepärast kapitalism võis paraneda varssi revolutsioonipäevade

²⁾ Seda kogeti Ungaris, kus töölisklass võttis võimu oma kätte valitsemisvõimetult kodanluselt, kuid kus väliste sõjajõudude abil varsti teostati rühustamine ja töörahva valitsuse asemele astus verine reaktsoon. Umbes sama toimus pisut varem (1918. a. alguses) ka Soomes.

vapustusest, seepärast ta stabiliseerus jälle, seepärast ta püstitas jälle uuesti püstitatud kapitalistliku majanduse alusele ühe aasta kestes ka kapitalismi poliitilise päälisehitise, nimelt kodanluse poliitilise võimu. Seepärast vabariigid Kesk-Euroopas ei võind saada millekski muuks kui kodanlikeks vabariikideks.

Rahvas jäi rahule nende kodanliste vabariikidega niikaua, kui kapitalism oli tõusus, kui oli paar aastat hää konjunktuur. Kui aga siis, nagu ikka kapitalistlikus ühiskonnas, hää konjunkturi väheste aastate järele tuli kriis, kui 1929. aastal puhkes maailmamajanduskriis, tuli rahulolematus selle kodanlise vabariigiga — rahulolematus, mis on leidnud kehastuse rahvusfašistlikus liikumises. On kõige mitmekesisemad klassid ja klassiosad, kes töötavad koos selles rahvusfašistlikus liikumises.

Kodanlus ise, kes valitseb seda vabariiki, astub vabariigi vastu. Sest kodanluse võim kodanlises vabariigis ei ole diktatuur, see ei ole piiramatu võim. Kapitalistlik kodanlus võib valitseda vabariigis ainult kodanliste parteide tööriistade kaudu, parteide kaudu, kellele väikekodanlased ja talupojad, teenijad ja ametnikud annavad valijatemassi, ning mis seetõttu luukumise kartusel on sunnitud arvestama neid ühiskonna keskkihte, kuna vajatakse nende häili kodanlise võimu, kapitalistliku võimu säilitamiseks. Kodanlus ei või valitseda oma vabariiki teisiti kui parlamendi abil. Aga parlamentides ta vastu on suured proletaarsed vähemikud, mis on küllalt tugevad nende takistamiseks paljus ja mõnegi asja väljapressimises nendelt. Ta peab ka proletariaadile kodanlises vabariigis tegema järeleandmisi. Kõik ta võimu piirdumised vabariigis on sallitavad kodanlusele, kuni profiit on suur. Hetkel, kui on saabund kriis ja hävitand ta profiidi, kui profiidi asemele on astund puudujäägid pankades ja kaubanduses ning tööstuses, kodanlus loobub vabariigis olevast võimupiiramisest ikka enam ja hakkab unistama diktaatori vitstest ja kirvest, mis peab lööma töötavad rahvamassid maha palkade määratu allasurumisega, nende sotsiaalsete saavutiste hävita-

misega püstitama profiidi; sellel hetkel kodanluse suured osad saavad fašistlikeks.

Otse vastupidistel põhjustel aga on rahulolematud kodanlise vabariigiga laiad töötavad rahvamassid: *väikekodanlane*, kelle majanduskriis on rüünerind, *talupoeg*, kes enam ei jõua maksa laenude protsente, *ärteenija*, kes on tööta, *ametnik*, kelle palka kärbitakse riigi rahapuuduse pärast: need kõik tõusevad kodanlise vabariigi vastu, need kõik mõtlevad: vabariigis valitseb ometi rahakott, kes kaitseb ja hävitab ennast ise; nii needki hakkavad unistama diktaatorist, kes teeks lõpu sellele vabariigile, mis on toond neile nii palju pettumusi, viiks maa kõva käega uuele majanduslikule õitsengule ja jagaks õiglase käega igauhele oma osa.

See on oluline fašismis, et mitmesugused klassid vastupidiseil põhjusil hakkavad unistama diktaatorist. Ühed vihkavad kodanlist vabariiki, kuna see on *vabariik*, teised vihkavad seda, sest see on *kodanluse* vabariik. Ühed vihkavad seda, et nende rahakott ei või valitseda küllalt piiramatult, teised, et rahakott võimutseb. Ühed loodavad diktaatorist kapitali piiramatut diktatuuri, ja teised kapitali tõukamist troonilt tugeva, õiglase valitsuse poolt, mis peaks seisma üle kõigist klassidest. Lihulabasel mõttel, et rahval alles siis läheb paremini, kui ta loobub enesemääramise õigusest ja paneb enese üle isanda, on määratu tähendus, nimelt igale klassirühmale, mis ühinevad rahvufašismis, igauhele isesugune tähendus.

Igatahes, kui meie praegu nagu juba tihti peame kutsuma tööliklassi kaitsma demokraatiat reaktsiooni pääletungi vastu, siis meil tuleb saada üle mitmest mitte vähesest takistusest. Sest ei ole vaieldav, et kõige viimase aja mitmed sündmused on kõigutand meie liikmestiku suure osa ja eeskätt meie noorte seltsimeeste usku demokraatiasse. Paljude seltsimeeste juures leiame praegu umbusku demokraatiasse, mis seepärast sellel hetkel on hädaohtlik, et demokraatia kaitse on tähtsaim meie lähimate poliitiliste ülesannete seas. Et see umbusklik suhtumine demokraatiasse on tekkind, ei ole imestatav. See on ees-

kätt määratu tööpuuduse mõju, kihestund töötute masside meeleheide sellest, mis demokraatia jätab neile puudu. See on ka Saksamaa sündnuste mõju. Selle meeleolu tekkinine on täiesti arusaadav, aga ma ütlen: see meeleolu on hädaohtlik, sest demokraatia kaitsmine reaktsiooni ja fašismi vastu on praegu meie tähtsaim ülesanne.

Meie seltsimehed, kes hakand kahtlema demokraatias, ütlevad meile: Jaa, meie mõistame, demokraatia on praegu proletariaadi paratamatu võitlusväli. Aga viimne võitlus kapitalismi ja sotsialismi vahel, viimne võitlus ühiskonnakorra pärast, ei toimu hääletussedelitega, vaid selle otsustab võim. Ma ei usu, et oleks palju mõtet praegu sellest vaielda. On täiesti kindel: viimne otsus, otsus eksproprieerijate eksproprieerimisest, otsus sellest, kas koondatud valmis-tusvahendid peavad kuuluma kapitalile või töötavale rahvale, see viimne otsus tuleb revolutsioonilises olukorras. Kas see revolutsiooniline olukord paratamatult peab purustama demokraatia või revolutsiooniline olukord võib anda võimu tööliklassi kätte demokraatlikul teel, kuna kodanlus selles olukorras ei julge panna vastu hääletussedelite otsusele, sellest vaielda praegu ei oleks mõtet. Tõenäoliselt mitmesugustel maadel mitmesugustes olukorras see on mitmesugune. Peame aga mõistma, et praegu meie ei ela revolutsioonilises olukorras. Meie ei ole praegu revolutsioonilises, oleme ajutiselt veel kontrrevolutsioonilises olukorras, ja on vajalik selgitada oma seltsimeestele, mis on meie ülesanded selles olukorras.

Minu veendumus on, et seisame tööliikumise ühe ajaloojärgu lõpus ja uue alguses. Olen veendund, et Inglise teise töölisvalitsuse langus ja viimaste aastate sündmused Saksamaal tähendavad ühe kogu ajaloo järgu lõppu ja uue järgu algust rahvusvahelises tööliikumises. Sest majanduslikud eeldused, milles teotseb tööliikumine, on muutund täielikult.

Kapitalism on eland üle mitmesuguseid perioode, hirmsaima massiviletsuse perioode erakordselt pik-

kade majanduskriisidega, mis on olnud ainult lühikeste õitsenguperioodide katkestatud, nagu juhtus 1815—1848 ja jälle 1873—1895. Kapitalismil vastupidi on olnud tõuperioode, kiire arengu perioode, kus pikad ja hiilgavad õitsenguperioodid on olnud ainult lühikeste kriiside katkestatud. Nii oli 1848—1873 ja jällegi 1895—1914. Selles soodsas perioodis, 1895—1914, millal hinnad, profiidid, palgad tõusid ruttu, tööliskond võis sammumult parandada oma elu, võis võidelda alatasa kätte sotsiaalpoliitilisi reforme. Ja kui pärast sõda, 1918. aastal, ühe hoobiga tööliskonna poliitiline võim oli kasvand tunduvalt, alles lähemal aastail ta võis tuua koju rea tõelisel väärtuslikke saavutisi. Usun, et nüüd tuleb aeg, mil see on palju raskem. Oleme aja algul, milles on rasked pikad kriisid, mis võivad katkestuda ainult lühikeste ja nõrkade puhkeperioodidega. Astume aega, kus on palju raskem sammuda ühelt positiivselt tulemuselt teisele, kus töölisklass pigemini peab kogema, kui kitsad on piirid, mille kapitalistliku maailmamajanduse mehhanism asetab proletariaadi igale tõusule, ja et töölisklass ei või astuda üle nende piiride teisiti kui hävitades kapitalistlik kord üldse.

Ma ei armasta tavalist reformismi ja revolutsioonilise sotsialismi vastupidi säädmist. Usun, et klassivõitlus selle pärast, mis tööliskond vajab igal päeval, pisima päevareformi pärast, ja revolutsiooniline võitlus kogu kapitalistliku korra kukutamiseks on ainult sama töölisliikumise kaks külge ega või olla asetatud teineteise vastu. Aga on perioode, nagu aeg 1895—1914 ja esimestel aastail pärast maailmasõda, kui soodus majanduslik areng võimaldab ikka jälle kiiresti tõsta töölise elutaset reformidega, mil sellega töölisliikumise reformistlik külg paratamatult tõuseb esikohale. Siis aga tulevad perioodid nagu praegune, kapitalismi hukkamise periood, kus positiivseid tulemusi on määratult raske saavutada, kus aga töölisliikumise saatus õpetab töölisklassi, et vabadus ja häaolu ei või talle tulla kapitalistliku ühiskonnas, vaid alles pärast

selle kukutamist — siis perioodid, kui töölisliikumise revolutsiooniline, kogu ühiskondliku korra muutmisele suunatud külg peab astuma meie teadvuse esikohale. Kui tahame kasvatada oma seltsimehi selleks ajaks, siis meie ei tarvitse muud kasvatust kui seda, mida paremad ajad võimaldasid kergete positiivsete tulemustega. Ärgem lubagem seda! Meie ei võiks seda täita ja valmistaksime neile pettumust, kui maailmamajanduse seisund teeb selle meie võimatuks. Vaid kasvatagem oma seltsimehed enam kui seni marksistlikult mõtlema, teadmisele, et kapitalism ei aseta töölisklassi tõusule küll võitluses ülepääsmatut tõket, küll aga ses perioodis ometi piiri, millest töölisklass ei saa üle. Meenutagem neile marksistlikku teadmist, et ajad, kui töölistel kapitalistlikus ühiskonnas on võrdlemisi häa, on ainult lühikesed, kiiresti möödaminevad ajad, et siis ikka järgneb kriis, mis võtab neil jälle suure osa sellest, mis nad on vallutand paremail aegadel! Kasvatagem töölisklassi jälle vanale marksistlikule teadmisele, et kapitalism paratamatult, oma iseloomu kohaselt, mitte oma kandjate kurjuse tõttu, mitte sellepärast, et valitsejad oleksid halvad inimesed, vaid kapitalistliku võistlussüsteemi paratamatult mehhanismi pärast viib masside vaesestumisele, sinna, et ikka jälle uued massid heidetakse produktsioonist viletsusse ja töötaollu, sinna, et ikka tulevad kriisid, mis saavadav töölisklassi viletsusse. Kasvatagem töölisklassi teadvusele: nii tähtis kui ongi meie võitlus igast palgakrossist, nii tähtis kui on võitlus iga sõna eest töötute kindlustuse iga sõna eest, nii vähe kui see ühekski hetkeks võib olla jäetud kõrvale, ärgem petkem ennast sellest, mis kapitalistlikus ühiskonnas on meie võimiste piir! Ärgem petkem ennast selles, et saaksime sellest jõudu masside kasvatamiseks teadmisele, et tee ei tohi minna tagasi kodanlistest vabariikidest monarhiate ja diktatuuride juurde, vaid edasi kodanlisest vabariigist välja sotsialismi juurde, mis üksi võib kõrvaldada selle piiri.

Reaktsioonil enesel on tunne, et see on viimne kaart, mis kapitalismil

veel on mängu panna, ja kui see ei võida, siis mäng on kaotatud. *Praegu käärib maailms!* Käärb töötute hulka Inglismaal ja Ameerikas ja kõikjal, ja käärib — ning see ei ole vähem tähtis — kõigi põllundusmaade viletsusse sattunud talupoja-hulkades. Kapitalism on kaotand oma stabiilsuse. Kuidas ta on kaotand selle stabiilsuse, on näidand viimaste aegade sündmused; alles jääb aga meie aegade segadusest, et määratute masside usaldus maailmas kapitalismile on purunenud ning ei või enam uuesti tekkida. Määratu mas-

siviletsus praeguses kapitalistlikus maailmas ja üllatav, väga raskesti mõistetav poliitiline segadus praeguses kapitalistlikus maailmas on ainult kapitalistliku maailmamajanduse lagunemisprotsessi kaasnähteid.

Praegu, sel hetkel on ülesandeks, et meie omal maal kaitseme demokraatiat reaktsiooni pääletungi vastu proletariaadi kogu jõuga. Kui meil see õnnestub kesk Euroopa reaktsiooni, siis tuleb hetk, kui *maailma-ajaloo lähenevad tormid võimaldavad täita demokraatlikku vormi sotsialismi sisuga.*

Rongikäik Volmaris

KOOS LÄTI SELTSIMEESTEGA

24. juuni õhtul kell 7 algas pidustus miitinguga linnapargis. Läti ja Eesti noorsotsialistide hulgas oli näha ka kohalikke elanikke kaunis rohkesti. Kõnelesid smd Laškops ja sms Jaan Šaurup meie poolt, kes kõneles ka läti keeles. Ettekannete osas esines läti laulukoor, kõnekoore ja revüütrupp ning meie revüü „Noorsoo paraad“. Ettekanded võeti vast-

elava poolenoiuga, missugune meie sel õhtul avaldus eriti soojalt. Läti seltsimeeste ettekandeist võiks eriti mainida meeskõnekoori vasaratega, mis oma rütmilt kui ka liikumiselt oli haarav. Liikumine selles meenutas pisut läind suvel Helsingis nähtud vasaravõimlemist. Siin oli ta aga põimitud kõnekooriga, mis on iseendast palju nauditavam ja tänuväär-

Rongikäigu algus

sem. Lätis nähtavasti pole see n. n. revüütont nii kohutav kui meil. Sää! esines pastor oma saajaprotsendise olemusega, tekitades päältvaatajais vaid lõbusa ja päheandatahtmise meeleolu. Meil aga mõni aasta tagasi paljas jõululaulu ja tavalise isamaalike motiiviga, mida ometi vilistab iga uulitsapoisski, ettekantud iseloomulik revüü kutsus esile rahvusliku ja usulise tormi, mis oma ulatuselt küündis isegi riigikoguni. Lätlasi näis vägagi imestavat see asjaolu, kuna nüüd neil avanes võimalus näha noid meie „isamaalasi“ marruajavaid asju.

Teisel päeval, 25. juunil, algas pidustus juba kell 2 rongikäiguga läbi

linna jällegi linnaparki. See algas jällegi kolme kõnega: smd Rudevics, Vitols läti keeles ja sms Andresen saksa keeles. Ettekanded lätlasilt olid samad, väljaarvatud vaid üks revüü haakristlastest ja sigadest ja üks püramiid-kõnekoor. Meie poolt esitati kõnekoor „Võitlus roomaja vastu“.

Ettekanded mõlemilt poolt õnnestusid kõigiti, millele kuulajaskond elas kaasa, kuid huvitavamaks ja haaravamaks massettekandeks osutus siiski vahejuhtum kohalike fašistidega, kes millegipärast pidasid oma liikumisele määratuks teeneks ilmuda sotsialistlikule üritisele. Algas see sellega, et lõpplaulu „Internatsionaali“ ajal ei paljastand keegi kohalik kaikamees päa, millele otsekohe reageeris üks juuresolevaid seltsimehi. Tekkis kokkupõrge. Muidugi oli kohal kohe ka politsei esindus ja asi oleks lõpnud võibolla ehk selle noorsotsialisti äraviimisega platsilt, kes pidas enda kohuseks tolle mehe tähelepanu juhtida tema ebasüüdsale käitumisele, kui mitte rahvas poleks otsustanud asja teisiti. See oli määratu laine, mis voolas sünnimuse paigale: ülestõstetud rusikail kogu aja lauldes „Internatsionaali“.

Eesti-Läti noorsotsialistide konverents Volmaris 25. juunil

Ees: Jansons, Jungelson, Masing. Istuvad: Vitols, Li Karoll, Johanna Veeberman Andresen, Zile. Seisavad: Mihkelson, Ruus, Tuiman, Laškops, Eilsen, Aben, Leemet, Pihl

RINGVAADE

1. mai

Käesoleval aastal rahvusvaheline tööliisklass oma traditsioonilist võitluspüha pühitses neljakümneneljandat korda. Tingitud fašismi kasvavast hädaohust möödunud 1. mai tu-

Ja tegi targasti politseigi, et vabastas kinnivõetud Läti noorsotsialisti. Igatahes „osasaand“ kaikamees platsilt lahkudes viis kaasa endaga valutavaid mälestusi. See massdemonstratsioon oli teravalt müllu sööbiv ja haarav. Selles oli nii palju elavust, liikuvust ent siiski ääretut distsipliini tunnet. See oli parim ettekanne, see oli hoogsam ja impulsiivsem kõnekoor, mida üldse sel pidustusel võis tunda-näha. See oli see õige „võitlus roomaja vastu“, millele meie eelnev ettekanne oli vaid väikeseks proloogiks.

Miitingule linnapargis järgnes kohe huvastijätukoosolek linna 1. algkooli aias (väljast sõitnud Läti seltsimeeste öökorter oli selles algkoolis, meile oli korraldatud see linnamõisas). Sääil ütles tervitussõnu Volmari linnapääl ja vene keeles sms Mihkel Mihkelson. Mitmekordne vastastikune tervitus „Brivi sveiks“ ja „Sõprus“ ja juba olid Läti seltsimehed autodes ärasõiduks tagasi Riiga. Ärasõit osutus aga siiski pisut raskendatuks nii lätlaste kui ka meie autodel, kuna kinnitati veel värskeid sõprussidemeid. „Igaunijas grupa šurp!“ ja pea liikused ka meie autod — Tallinna poole, linna elanike lehivate rätikute ja sõbralike käevihbete ning 80-st suust tuleva „Me, võitlusvennad, valvel“ laulu saatel.

Seega möödus jälle kaks kaunist päeva, mil avanes võimalusi rahvusvaheliste sõprussidemete loomiseks ja kinnitamiseks. Ent tundub siiski nagu pisut enam lähedust soomlastega, võib olla seepärast, et on meile mõistetavam nende keel ja selle tõttu nende üritisedki arusaadavamad. Ent teiselt poolt jälle on nagu lähedasem ja kaasakiskuvam lätlaste proletaarlikum käitumisviis ja elamistingimused. Kui sageli oleme näind meie

lipunktis olid võitlusloosungid fašismi vastu, demokraatia kaitseks ja sotsialismi eest. Loomulikult ei puudunud juba esimesil maidemonstratsioonidel püstitatud nõue: tööaja lühendamine. Küll on juba selle aja

vabaõhu miitinguil „Internatsionaali“ ajal kaetud päid, ent sääl selline demonratsioon manas esile vastudemonstratsiooni, mis haaras ka meie seltsimehi.

Ent kõigi lootuste järgi võimaldub juba tuleval suvel uus kokkusaam. Seekord aga juba laiaulatuslikum. Siis näeme sõpru ja võitlusvendi nii põhjast kui lõunast.

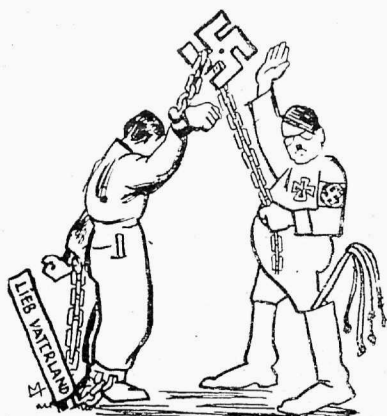
Meil lasub eelolevaks suveks määratu töö, mille peame teostama saja-protsendiliselt meie oludes. Selleks ettevalmistustile juba varakult!

Teise peopäeva ajal toimus ka Darba Jaunatne ja meie Liidu juhataste ühine istung, kus kaaluti ka tulevasuvist Põhja-Euroopa suvipidustuse küsimust, millele Läti seltsimehed lubasid oma aktiivse kaastöö.

L. K.

Soome

Parlamendivalimised juuli algul näitasid sotsiaaldemokraatia kasvu üle maa ja fašismi taganemist samuti üle maa. Sotsiaaldemokraadid said üle 40% häältest ja 78 esindajat parlamentis senise 66 asemele, kuna fašismiga ametlikult liidus olev koondu (president Svinhufvud'i partei!) taganes 42-ilt kohalt 32-ile! Muu osa parlamendist moodustavad 11 fašismivastast edumeelset (endine arv, häälele arv kasvas), 21 rootslast (endine arv), kes samuti on külmad fašismile, 53 maaliitlast (enne 59), 3 väikepõllumeest (enne 1) ja 2 uut „rahvaerakondlast“ Põhjamaalt. Fašistidele valimised on nagu ämbri-täis külma vett kaela (samuti ka nende Eesti mõttevendadele!), kuna nad peavad arvestama kasvavat fašismivaenulikkust, sotsiaaldemokraatiale aga valimisvõit on abiks järgnevais võitlustes. Ka Eesti töörahvale!

jooksul kättevõideldud kaua aega võitlusobjektiks olev 8-tunniline tööpäev — tänapäeva võitlus käib 40-tunnilise töönädala eest.

Saksa tööliklass käesoleval aastal Hitleri terrori all ei saanud pühitseta rahvusvahelise proletariaadi võitluspüha.

Käesoleval aastal Hitleri püie oli muuta 1. mai pühitsemise mõtet. Proletariaadi rahvusvahelisest võitluspäevast pidi saama Saksa „rahvuslik tööpüha“. Hambuni relvastatud natside rünnakrühmade ja politsei paraadil näidati ka rahvusotsialistlikke „töölisi“, kelle „esindajaid“ üle Saksamaa valitsuse kulul lennukitega veeti Berliini.

Olgugi, et Saksas sellel 1. mail määratses jõhker reaktsioon, see on nagu kiskja surmaagooni, kes viimast jõudu kokku võttes, püüab veel anda hoope, kuid iga liigutusega kisub suuremaks enda veriseid surmahaavu.

Austriaski kodanlus Saksa hirmutegudest julgustatud, takistas tööliklassi võitluspüha pühitsemist. Kartes, et Viini proletariaat koosolekute keelust hoolimata tuleb tänavale demonstreerima, Viini kõigis tähtsamais kohtades oli säetud üles kuulipildujad, isegi kahurid. Viini sotsialistlik tööliskond ei mõelnudki põhjust anda asjatuks verevalamiseks. Valitsuse provokatsioon nurjus: Viini tööliklass pühitsetes 1. maid seekord küll kindlakujulise rongikäiguga, aga need määratud rahva-

hulgad, kes küll vaikselt jalutasid kindlal kella ajal teatud tänavail, kolme noole ja erilise 1. mai rinnamärgiga, tunnustasid oma ühtekuuluvust ja 1. mai pühitsemise tahet. Need jalutuskäigud ja selle päeva spordipidustused kujunesid ometi hiigla 1. mai meeleavaldusiks.

Ka Eestis 1. mai pühitsemine aastast aastalt muutub suurejoonelisemaks ja võimsamaks. Üle maa olid sel puhul vastavad koosolekud. Tööliste rongikäigud vabaõhu massimiitingutega toimusid Tallinnas ja Tartus, kuna Türil ja muiski paigus politsei keelas tööliste rongikäigud.

Eriti võimsaks kujunes tööliklassi demonstratsioon Tallinnas, tõmmates kaasa seni veel kõrvalseivaidki hiigla rahvahulki. Eritähelepanu nõudsid muudugi vormiriietuses võimlusrühmlased koos noorvalvurite ja noorsotsialistidega, kelle read möödunud aasta maipühast saadik kasvavad mitmekordseks, moodustades tööliklassi teadliku ja uljama eelväe.

Pärnus kaikameestest kaabakad püüdsid segada töölispüha pühitsemist pisargaasi valamise ja kake-luspüüetega. Mõne kaabakliku kalaletungija kõrval arreteeriti muidugi ka rida võimlusrühmlasi, kes olid sunnitud huligaanidele vastu astuma.

SAKSA SOTSIAALDEMO-KRAATIA¹⁾

näib lõppeks leidvat õige tee võitluseks Hitleri terrori vastu ja seda liidus rahvusvahelise tööliklassiga ja proletariaadi ühtluses. Pärast Hitleri võimuhaaramist suurem osa Saksa sotsiaaldemokraatia juhte püüdis ka Hitleri terrori all säilitada Partei legaalsust, selleks katkestas ta isegi sidemed Sotsialistliku Töölis-Internatsionaaliga, kes just tol ajal algatas uuesti läbirääkimisi Kommunistliku Internatsionaaliga proletariaadi ühtluse teostamiseks. Ometi oli selge, et maal, kus Hitleri mõrtsukad tapavad igapäev tuhandeid töölisi,

¹⁾ Vaata A. Schmid: Mida õpetab meile areng Saksamaal — „Sotsialistlik Võitlus“ nr. 5, 1933, lhk. 114 ja Ringvaade, samas lk. 130.

nende seas tuntud juhte (Dr. Eckstein j. t.), kus kümneid tuhandeid veetakse koonduslaagrisse kõige jõledamaile piinadele, kus purustatakse töölismaju ja põletatakse mitte ainult sotsialistlikke vaid ka puht loodusteaduslikke, natsidele mittemeeldivaid raamatuid jne.; oli selge et sellisel maal ei saa olla juttu Sotsialistliku Partei sääduslikust toiminguist. Juuni alul osa Partei juhte (Wels, Stampfer j. t.) asuski Tšehhoslovakiassa, et säält juhtida Partei illegaalset tegevust, sääll hakkas uuesti ilmuma ka Partei häälekandja „Vorwärts“. Teine osa aga ometi ei tahtnud hülgata „sääduslikkuse“ ehet ja Saksasse jäädes püüdis Hitleriga kaubelda, tuues Saksa tõlisliikumise veelgi uue lõhe. Ometi kogu enesalgamine ja töölisklassi huvide minetamine ei maksnud Hitleri silmis midagi: juuni lõpupäevil suleti „sääduslik“ partei ja juhid vangistati. Kui kurb see ka ei ole, aga alles kõige verisem reaktsioon, jõhkraim vägivalland tee töölisklassi ühtlusele, sunnib minema seda teed.

Tähelepanndav on siingi töölisnoorpõlve sammumine esireas; juba ammu enne kui Wels ja teised Partei juhatuse liikmed otsustasid kolida Prahasse, Berliini noorsotsialistid olid omal algatusel korraldand oma organisatsiooni uuesti, illegaalselt, ning loovad sidemeid üle Hitleri Saksamaa uuteks võitlusteks. Ei veriseimigi terror, ei jälgimadki piinamised suuda heidutada töölisnoorpõlve võitluses vabaduse — sotsialismi eest, ei suuda see terror takistada ka revolutsioonilise töölisnoorpõlve võitu!

RAHAVAÄRTUSE LANGETAMINE UUE VALITSUSE UUS MAJANDUSPOLIITIKA

Kui praegune valitsus Jaan Tõnisoni juhtimisel 18. mail astus ametisse, polnud märgata seda suurt majanduspoliitilise suuna muutmist, mille teostamiseks rahvuslik keskerakond kukutas eelmise Pätsi juhitud valitsuse.

Valitsus, kes alul lubas hoida rahaäärtust, esines ettepanekuga krooni

kurss viia alla 35% võrra. Öö läbi kestnud vaieluste järel, milles valitsus küll sai rängalt lüüa, riigikogu 2-häälelise enamusega võttis vastu valitsuse ettepaneku. Krooni väärtuse langetamise tähendab esijoones kõigi palgaliste reaalpalka allalöömist kolmandiku võrra ühe ropsuga ja tulude määratud suurendamist eksporttööstusele kõigi kulul. Sellepärast sotsialistid esimeses jões võitlesid rahaväärtuse langetamise vastu. Enam kui aasta pikkuse võitluste ja kombinatsioonide järgi, meie eksportkapitalil õnnestus viimaks esimeses jões töölisklassile laduda selga uus ränk koorm.

PARTEI DEMOKRAATIA SÜVENDAMISELE.

ESTP Tallinna konverents 22. mail s. a. võttis vastu resolutsiooni, millega kindlustatakse proportsionaalne valimisviis, kui see vajaline. Samas resolutsioonis soovitakse keskkomiteelt, et see teostaks proportsionaalse valimisviisi ülemaalisel ulatuses, kui seda nõuab koosolijaist 10%. Loodevastasti see sooviavaldus teostub, siis mõtete lahkuminekul ka kaaluvale vähemikule on kindlustatud alati esinud, mis kahtlemata aitab tõsta ka partei ja kogu töölisklassi löögijõudu.

TEISTKORDNE RAHVAHÄÄLETUS

10., 11. ja 12. juunil s. a. tõi kodanlike rühmade põhisääduse muutmiskavale, aga seega ka kõigile presidendiihkajaile otse üllatusliku kaotuse. Kava poolt anti 161.598, vastu 333.118 häält (eelmisel aastal oli poolt 323.095, vastu 335.337). Nähtavasti eelmise aasta hääletamissundus tõi juurde mõnegi poolt hääle, kes tänavu jäid rahulikult koju, kuna vastuhääletajate arv püsis endisel tasemel. Vastuhäälele seas kahtlemata on ka teatud hulk kaikameeste („vabadussõjalaste“) hääli. Me ei tohi aga ülehinnata nende jõudusid, ega arvestada seda suure rääskamise põhjal, mille võimaldab neile meie „rahvuslikust“ suurkapitalilt ja Hitlerilt tulevad määratud summad. Samal ajal peame aga pidama silmas, et kriisi tõttu viletsusse sattund

LINDUDE KUNINGAS

Tõsielu muinasjutt.

See muinasjutt — iseenesest küll kuiv, aga seda õpetlikum, viib meid ei kuhugi mujale kui lindude riiki.

Kord tahtsid linnud — ime küll — endile kuninga valida. Leidsid äkki, et nad on jubedal viisil ajast maha jäänud. Näed, ütlesid, neljajalgseil on kuningas, kahejalgsed on omale osand valitsejaid mitmet sorti murteseda, ja meil äkki ei ole.

Hakkasid usinalt nõutlema, misuke see kuningas peaks olema. Kuid ega see polnudki nii kerge. Iga tõug tahtis niisugust kuningat, kes teda oleks eelistand. Algas kõva vaidlus. Kõige agaramad olid raisakullid. Nad räuskasid üle kõige, et kuningas olgu raisakull. See tohtigu kõigi teiste lindude silmad pääst välja nökkida, tiivasuled välja kiskuda ja kui tal nälg on, siis ka oma alamaid õgida. Talle jäägu õigus õgitud alamate jäänuheid ka teistele raisakullidele jagada. Nende õgimishimulist lärmi oli terve linduderiik täis.

Haned, rongad ja mõned teised linnud olid ka oma plaani teinud. Nende oodatavast kuningast oli aga raske saada aru, tohtinuks see ka oma alamaid õgida või pidanuks ta selleks teistelt nõu küsima. Kuid haned arvasid, ega teised linnud ikka aru ei oska saada nii keerulisist asjust ja

hakkasid niisama kaagutama oma kuninga eest. Rongad aitasid jõudmööda kaasa.

Linnurahvas vaatas päält ja vangutas pääd: raisakullide lärm ajas oksele oma raipelõhnaga, aga hanede kisa kuulates võis ennast katki naerda.

Kajakatel oli aga hoopis omamoodi arusaamine asjast. Nemad ei tahtnud üldse mingit kuningat. Mis viga olevat vabalt taeva all lennelda ja omale toitu otsida. Pidasid siis nõu kokku, et räägime teistele lindudele ka augu pähe: vabalt olla on kenam. Lendlesidki kõikjale oma arvamust avaldama. Paljud teisedki linnud olid kajakutega nõus — ega ikka kuningat vaja pole.

Kuid mõnele vanale kajakale, põlisele vabale merilinnule lõi raisakullide raipelõhn pähe ja pani selle hoopiski pöörutama. Ega sunnikuid tea, mõtlesid, saabki mõni raisakull kuningaks, nokitakse sul silmad pääst ja lõhutakse pesadki rannakivide vahel. Haned kinnitasid: seda nimelt sinuga tehakse, kui sa meiega ühes ei kaaguta.

Ja samal kajakal hakkas pöörane hirm. Ohkasid: parem olgu hani meie kuningas kui raisakull, hakkasid ka hädiselt kaagutama. Hirm

keskkihid nii maal kui linnas pettuvad oma senniseist juhtidest ja loodavad imet fašistlikelt demagoogidelt. Et just rahvuslik keskerakond oma poolehoidjaid on kaotand kaikameestele, näitab selgesti enne rahvahäätetust toimund hiigla mürgel Tõnissoni koosolekul „Vanemuises“ — sennises rahvaerakonna kindlamas kantsis — Tartus.

Järgmine rahvahäätetus kaikameeste kava puhul, mis toimub käesoleval sügisel 14., 15. ja 16. okt., peaks natukene selgemalt näitama kaikameeste poolehoidu suurust, kuigi mitte täpselt, kuna on arvata, et kai-

kameeste kava poolt hääletab ka kodanlike kihte, kes midu sellele liikumisele ei tunne kaasa, vaid lihtsalt sellepärast, et pole mingit teist võimalust paljuihaldatud presidendi pukkiupitamiseks. Et kaikameeste kava rahvahäätetusel kukub läbi, selles pole kahtlust, tööliklassi, esijoones aga ka töölisnoorpõlve suurimaks ülesandeks on kokku võtta kõik jõud ja juba esimeses lahingus võita meie tärkavat fašismi tugevasti. On fašismi juba alguses rängalt löödud, siis järgmised otsustavamad võitlused, mis ei toimu enam ainult hääletussedeliga, on tööliklassil kergem võita.

E. T.

sugereeris enese jõuetuse ja unustati hoopis vabade merilindude võlud.

Teised linnud irvitasid: niisugused need kajakud on: kindlust mitte põrmugi. Haned aga irvitasid kahju rõõmsalt.

Kui keegi seda muinasjuttu lugema eksib, ärgu pahandagu, et ma ei teagi, kuidas see lindude kuninga valimine õieti lõppes. Kuid küllap linduderahvas naeris lõplikult välja hanelde kaagutamise ja oksendas ka enese tühjaks raisakullide raipelõhnast. Ja küllap vanad kajakadki märkasid, millise jõu moodustab terve kajakatepere üksmeelne võitlus terve lindueriigi vaba ja reipa lendlemisvõimaluse eest sinitaeva all.

MATTEOTTI MÄLESTAMINE TALLINNAS

Giacomo Matteotti 9. surmapäeval 10. juunil Tallinna Noorsotsialistlik ühing korraldas Töölisteatriks leinamiitingu. Kõnekoor kandis ette „Revolutsiooni püha“, deklamatsioone Li Karollilt ja Lydia Lustilt. Alf Masing, Ilmar Rebane, Joh. Mihkelson, Nigol Andresen ja Moses Šer oma kõnedes andsid pildi fašismist ja fašismivastastest võitlustest. Liigutav kaasaelamine täielt saalilt andis jälle tõestuse meie valitsevast võitluskirest fašismi vastu, sotsialismi eest.

KIRJANDUST

Sissejuhatus poliitikasse

Eesti Kirjanduse Seltsi poolt toimetatavas populaarteaduslikus brošüüride seerias „Elav Teadus“ on seni ilmund mõndagi huvitavat ja tarvilikku, mida saavad edukalt kasutada ka noorsotsialistid enesetäiendamiseks ja diskussiooninaekes omil koosolekuil. Kõnesolev „Sissejuhatus poliitikasse“ kaugeltki pole mingi põhjalik teaduslik uurimus, kuid konpektiivselt ta informeerib lugejat üsnagi mitmekülgselt poliitilise mõtte ajaloost ja tänapäevagi probleemidest. Teose teevad sümpaatseks saatesõnas avaldatud resolutsused seisukohad: „Politiiline haridustöö on praeguse aja inimeste tähtsaim ülesanne. Poliitiline kasvatus igalepoole, eriti aga kooli, peaks seepärast olema meie aja hüüdsõnaks, mitte aga vas-

tupidise poliitiliselt uinutav ja seda enamasti oma rühma huvides kasutatav nõue.“ Et need seisukohad avaldatakse küllaltki soliidse kirjustustevõtte poolt, on seda tähelepanuvääratavam.

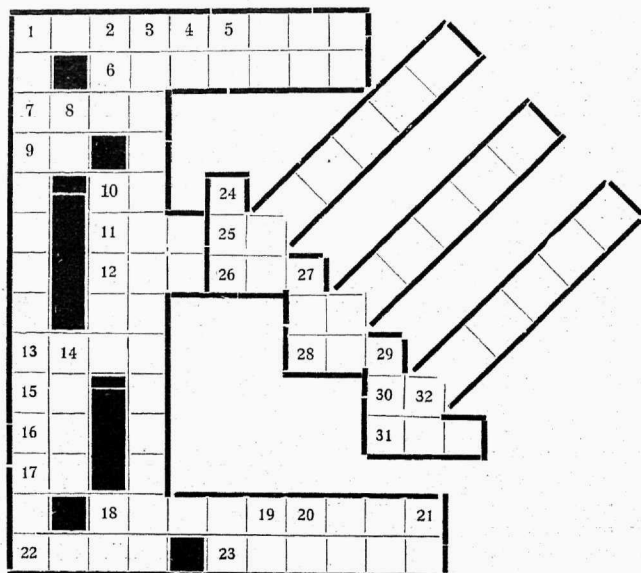
Teose esimeses osas Londoni professor Hearnshaw' järele esitatakse „poliitiliste aadete avang Platonist renessansini“, mis käsitleb Vana-Kreeka, Rooma ja keskaegseid poliitilisi voolusid (Platon, Aristoteles, Epikuros, Cicero, Constantinus j. t.). Samas raamatus Oxfordi professor Cole' käsitlevad osa „poliitilise organisatsiooni teooriad ja vormid renessansist peale“ on veel huvitavam, kuna see haarab enesesse ka tänapäeva. Vaadeldes lühidalt Rousseau', Hegel'i, Marx'i j. t. õpetusi ja aru- telledes kommunismi, fašismi ja sotsialismi probleeme, jõuab Cole kindlale otsusele, et maailm tänapäeval seisab sotsialistliku ajastu lävel, mil- line seisukoht on iseloomulik.

Teine väljaanne kõnesolevast teosest kannab pealkirja „Nüüdne maailmapoliitika ja Eesti“, kodumaise autori, prof. Piibu sulest. See teos ei oma küll eelmisega võrreldavat teaduslikku objektiivsust, kuid ta sisaldab huvitava ülevaate maailma tänapäeva põlevamaist probleemidest (maailma tänapäev, Rahvasteliit, Pan-Euroopa, Desarmeerimine, Balti probleemid jne.). Kuigi käsitledavate probleemide lahendamise viisid sotsialistlikule mõtlejale tundub vastuvõtmata, ometi see teos on väärikaks lisandiks ka viimase lugemisvaras.

PRO.

Võimuvallutamise võitluse probleem on seotud lähedalt proletarise ühtluse probleemiga. Tööliiklasi ühtlusest sõltub võimu pärast peetava võitluse edu. Kuid teiselt poolt ainult revolutsioonilise võimuvõitluse programmi alusel võib olla saavutatud proletariaadi lõhestatud salkade tõeline ühinemine. Sotsiaalse revolutsiooni ja proletariaadi diktatuuri tee on ainus tee, millel on võimalik teostada kõigi revolutsiooniliste jõudude mobilisatsioon ja mis võib viia võidule kapitalismi üle ning sotsialistliku korra kindlustamisele.

Olga Domanevskaja.

Vasakult paremale: 1. Kolme noole tähendus. 6. Ammuli lahti olema. 7. Pääлуу. 9. „Ümber“ — eessõna saksa keeles. 10. Kasvamise (taime) esimene aste — käändes. 11. J. Barbaruse luuletiskogu. 12. Kohamäärus esperanto keeles. 13. Hoone. 15. Ühe sotsialistliku partei nime lühendus. 16. Esperantokeelne määr sõna. 17. Asjaarmastajad. 22. H. Ibseni näidend. 23. Kõnekoor (originaal). 25. Heli nimetus heliredelis. 26. Rahvusvaheline kirjanike koon dis. 28. Kala kehaosa. 30. Isikuline asesõna — saksa keeles. 31. Ingliskeelne tiitel.

Ülalt alla: 1. Kapitali laienemisprotsess. 2. Kolmas isik — käändes. 3. Ettevalmistamata looma. 4. Seesolemise eessõna saksa keeles. 5. Hiinakeelne mehe nimi. 8. „on“ mur rakus. 10. Uimastav vedelik. 14. Eesti kunstnik. 18. Egiptuse jumal (tagurpidi). 19. Päeva vastand. 20. Aeg, mil tavalisti ollakse voodis. 21. „Keegi“ esperanto keeles. 24. Meie kõnekooride autor. 27. Jaam Tartu

lähedal. 29. Küsimus. 32. Sama, mis 30 vasakult paremale (tagurpidi).

Põiki: 26. Mitte jäme. 28. Eesti keelne autor; kirjutab ka „Rünna kus“. 31. E. S. T. P. Tallinna Raudteelaste ühingu esimees.

EELMISTE RISTSÕNADE LAHENDUS.

Põikread: 1. Kovr, 4. Seba, 7. Õe, 8. Aloe, 9. Nuia, 10. tsir (rist), 11. tkes (sekt), 12. alt, 14. ustava, 15. osi, 16. OV, 18. OP, 20 si, 21. la, 22. autor, 24. estis, 26. ona (ano), 27. ema, 28. Zweig, 29. kiisu.

Püstread: 1. kun, 2. võitlus, 3. reaktsiooni, 4. sotsialismi, 5. ees, 6. aur, 13. T, 16. oli, 17. vastu 19. Prag, 20. seek, 22. AJZ, 23. toe, 25. tai.

Töölisklassi päevaülesanne: „Võitlus reaktsiooni vastu sotsialismi eest“.

Märkus: Esperantot mitteoskajail polnud põhjust pahandamiseks esperanto sõnade rohkuse pärast, sest kõik eestikeelsed sõnad leitud, olid avastatud ka esperantokeelsed (lihtsam muidugi oli vaadata sõnastikust).

„RÜNNAK“, Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekandja. Toimetus: *Nigol Andresen, Erik Tuiman, Johanna Veeberman*. Vastutav toimetaja *Mihkel Mihkelson*. Väljaandja Kirjastusühing „Sõprus“. Ilmub Tallinnas kord kuus päale juuni ja juuli. Tellimishind: aastas 1 kroon 50 senti, 6 kuud 80 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31. — Postkast 367. Kirjastus o.-ü. „Täht“ trükikoda Tallinnas.